

**Propozycje tematów badań antidyskryminacyjnych
zebranych między 14 stycznia a 15 lutego 2014r.**

Tematy zakwalifikowane pod względem formalnym

Przesłanka: Orientacja seksualna i tożsamość płciowa

l.p	Temat	Instytucja/ organizacja	Konkluzje opinii ekspertów
1.	Mowa nienawiści w internecie	Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego	Skala występowania tego problemu jest bardzo duża - dotyczy nie tylko komentarzy na największych stronach internetowych, ale i wypowiedzi „nienawistnych” w formie artykułów na stronach prawicowych, religijnych itp. Skutki społeczne tego problemu to m.in. propagowanie wrogości do osób płciowo lub seksualnie nienormalnych, podtrzymywanie i powielanie stereotypów dotyczących tych osób. Zjawisko to było badane wielokrotnie, choć zawsze były to badania cząstkowe. Podstawowa trudność w adekwatnym zbadaniu tego zjawiska polega na wysokich kosztach i ogromu włożonej pracy, a przede wszystkim na trudności w zdefiniowaniu, czym jest mowa nienawiści i jakie są jej granice. Ponadto w praktyce przepisy prawa nie będą miały wpływu na zminimalizowanie występowania mowy nienawiści, a więc bardziej gruntowna analiza zjawiska nie przybliży nad do rozwiązania problemu.
2.	Sytuacja dzieci w związkach jednopłciowych	Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza	Temat ten nie został przebadany, a to zjawisko w Polsce występuje. Pomimo, że nie można precyzyjnie oszacować jego skali, to takie rodziny w Polsce funkcjonują i niezbędne jest rozpoznanie ich prawnej i społecznej sytuacji. Dzieci wychowywane w rodzinach jednopłciowych są traktowane jak dzieci w rodzinach monoparentalnych, choć zazwyczaj dziecko obie osoby je wychowujące traktuje jako rodziców. Państwo nie rozpoznaje więc szczególnych potrzeb takich rodzin. Proponowany temat jest możliwy do zbadania metodą jakościową, a wnioski z niego mogą pomóc w opracowaniu propozycji rozwiązań legislacyjnych.
3.	Sytuacja związków jednopłciowych w Polsce, w tym związków obywateli/lek Polski z obywatelami/kami innych krajów	Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza	Problem dyskryminacji związków jednopłciowych w Polsce jest zjawiskiem istniejącym, ale i rozpoznany i przebadany. Zjawisko jest możliwe do przebadania metodą jakościową, jednak problemy związków jednopłciowych są rozpoznane dość dobrze, można więc ewentualnie zarekomendować przeprowadzenie ekspertyzy prawniczej dotyczącej sytuacji zalegalizowanych za granicą związków Polaków/Polek z cudzoziemcem/cudzoziemką, co może pomóc w przygotowaniu rozwiązań legislacyjnych w tej kwestii.
4.	Dyskryminacja młodych osób LGBT w polskich szkołach	Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza	Prawdopodobieństwo wystąpienia problemu jest bardzo duże, a zjawisko to nie zostało gruntownie, całościowo przebadane (są dostępne tylko cząstkowe raporty o postawach młodzieży wobec seksualności). Problem homofobii i transfobii w szkołach podstawowych i średnich jest problemem występującym i narastającym. Ponadto polska szkoła nie jest przygotowana do radzenia sobie z płciową i seksualną różnorodnością wśród uczniów. Przykładowo,

			w USA coraz częściej odnotowywane są przypadki samobójstw dzieci LGBT, które nie są w stanie wytrzymać presji niechęci czy nienawiści ze strony innych dzieci i/lub nauczycieli. Zjawisko dyskryminacji osób LGBT w polskich szkołach można eksplorować metodą jakościową. Jest to ważny problem społeczny, który wpływać będzie na rozwój sytuacji osób LGBT w Polsce w kolejnych dekadach. Badanie umożliwi zaproponowanie korekty procesu edukacyjnego – od podstawy programowej po praktykę pedagogiczno-wychowawczą – w kierunku kształtowania postaw bardziej przyjaznych dla tej kategorii osób. Być może ważniejsze od ewentualnych zmian legislacyjnych byłoby opracowanie zarysu szkoleń dla pracowników oświaty, szkoleń uwrażliwiających na problemy dzieci LGBT.
5.	Sytuacja osób nieheteronormatywnych (LGBTI) w detencji	Krajowy Mechanizm Prewencji, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Wśród osób pozbawionych wolności są także osoby nieheteroseksualne, więc jest duże prawdopodobieństwo występowania problemu społecznego. Brak jest informacji, czy temat ten został przebadany. warunki pozbawienia wolności narażają osoby LGBT na szczególne niebezpieczeństwo, okres detencji może stać się dla nich najtrudniejszym doświadczeniem życia, co, poza względami prawnie człowieczymi, może wywoływać różnego rodzaju negatywne skutki psychiczne. Temat jest możliwy do przebadania – łatwiej będzie dotrzeć do służb więziennych, trudniej jednak będzie z dotarciem do samych osadzonych. Opracowanie poprawnej metodologii będzie wymagać konsultacji specjalistów z dziedziny kryminologii, psychologii.
6.	Równe traktowanie w procesie zatrudniania ze względu na orientację seksualną	Prokuratura Generalna	<i>Brak opinii.</i>
7.	Dyskryminacja osób transpłciowych w zatrudnieniu	Fundacja na rzecz osób transpłciowych Trans-Fuzja	Problem występuje i został zauważony przez badaczy transseksualności, także w Polsce. Rosnąca świadomość osób transpłciowych i ich odważniejsze przystępowanie do diagnozy i procedury korekty płci sprawia, że problem ten – wobec braku zmiany postaw społecznych wobec tej kategorii osób – będzie w moim przekonaniu narastał. Temat ten był częściowo przebadany, jednak pełna diagnoza nie została dokonana. Zjawisko to warto analizować metodą jakościową (wywiady pogłębione). Bez wątpienia problem ten należy ujawnić i opisać, rekomendując jego możliwe prawne rozwiązania. Bezrobocie jest odmianą skrajnego wykluczenia społecznego, co w połączeniu z trudnym doświadczeniem transseksualności skutkuje powstaniem szczególnie trudnej sytuacji, wymagającej bez wątpienia wsparcia.
8.	Nierówne traktowanie w dostępie do publicznie oferowanych usług	Stowarzyszenie Na Rzecz Lesbijek, Gejów, Osób Biseksualnych,	Niewątpliwie osoby LGBT bardzo często narażone są na zachowania dyskryminacyjne także w opisywanym obszarze, ale trudno oszacować skalę. Temat został już przebadany – opisy poszczególnych sytuacji znajdują się w raportach organizacji pozarządowych. Zjawisko jest więc możliwe do eksploracji badawczej, np. techniką kwestionariuszową. Badanie jednak nie poszerzy znacząco naszej wiedzy o wymiarach dyskryminacji z przedmiotowych przesłanek – raczej zyskamy więcej materiału ilustracyjnego.

	na tle orientacji seksualnej i tożsamości płciowej	Osób Transpłciowych oraz Osób Queer "Pracownia Różnorodności"	
9.	Obecność zjawiska dyskryminacji w środowisku prawniczym	Zespół Prawny Stowarzyszenia Lambda Warszawa	Uprzedzenia w środowisku prawniczym są obecne tak samo, jak w każdym innym środowisku i nawet zdiagnozowanie jego skali niewiele pomoże. Ta kategoria zawodowa nie wymaga szczególnego „prześwietlenia”. Trudno oszacować skalę problemu, brak też informacji o opracowaniach tego tematu.
10.	Problem okaleczania dzieci interseksualnych tuż po urodzeniu	Fundacja na rzecz osób transpłciowych Trans-Fuzja	Problem ten występuje w Polsce, choć trudno oszacować jego skalę. Charakterystyka problemu jest znana (m.in. skutki psychiczne dla osób należących do dyskryminowanej grupy), nie znamy jednak skali zjawiska. Główna trudnością dla przeprowadzenia rzetelnego badania jest jednak to, że nie wszystkie tego rodzaju zabiegi są odnotowywane w dokumentacji medycznej. Niewątpliwie ujawnienie skali zjawiska interseksualności wzmocni argumentację na rzecz prawnego uregulowania procedury rozpoznania płci u tego typu dzieci, co może zapobiec wielu późniejszym negatywnym konsekwencjom psychicznym w przypadku błędnego rozpoznania płci.
11.	Przemoc fizyczna oraz mowa nienawiści motywowane uprzedzeniami na tle orientacji seksualnej i tożsamości płciowej	Stowarzyszenie Na Rzecz Lesbijek, Gejów, Osób Biseksualnych, Osób Transpłciowych oraz Osób Queer "Pracownia Różnorodności"	Proponowany temat badania nie jest sformułowany właściwie. Po pierwsze odnoszą się do niego moje uwagi dotyczące tematu nr 1 (mowa nienawiści). Po drugie zajmowanie się wyłącznie przemocą fizyczną budzi wiele wątpliwości merytorycznych i metodologicznych, w tym tych, o których pisałem w odniesieniu do wniosku 8 (usługi publiczne). Po trzecie uważam za niewłaściwe wrzucanie do jednego „worka” problematyki orientacji seksualnej i tożsamości płciowej, powstaje bowiem zbyt szeroki zakres problemów. W tej sytuacji trudno mi szczegółowo ustosunkować się do tego tematu i sugeruję jego odrzucenie.
12.	Sytuacja dzieci transpłciowych, które na mocy orzeczenia sądowego przebywają w systemie pieczy zastępczej	Zespół prawny stowarzyszenia Lambda Warszawa	Brak możliwości oceny skali problemu i jego skutków społecznych. Brak informacji o opracowaniach w tym temacie. Metodologicznie zjawisko jest możliwe do przebadania, zasadniczy problem polega jednak na tym, że nie istnieją w Polsce mechanizmy diagnozowania transpłciowości u dzieci, tym bardziej, że pojęcie to jest bardzo szerokie (obejmuje transseksualizm, transwestytyzm, interseksualność, gender Bendig, cross-dressing itp. itd.)

13.	Sytuacja osób LGBT z niepełnosprawnościami	Stowarzyszenie na Rzecz Osób LGBT Tolerado	Zjawisko to niewątpliwie występuje i zostało zdiagnozowane w literaturze naukowej. Zjawisko dyskryminacji krzyżowej (interseksyjnej) jest zazwyczaj zjawiskiem marginalnym w skali społecznej, co jednak nie oznacza, że jest nieistotne społecznie. Nałożenie na siebie dwóch lub więcej przesłanek dyskryminacji zawsze skutkuje pogorszeniem sytuacji społecznej danej kategorii osób i tym bardziej wymaga wsparcia ze strony państwa. Podejmowane są pierwsze próby opisanego tego zjawiska, ale jego pełna diagnoza jest wciąż przed nami. Temat jest możliwy do przebadania metodą jakościową. Należy rozważyć przeprowadzenie tego badania, gdyż charakterystyka społecznej sytuacji tego rodzaju osób po pierwsze pozwoli zwrócić uwagę na rzadko w Polsce omawiane zjawisko dyskryminacji interseksyjnej, pozwoli ponadto na diagnozę różnego typu zjawisk i problemów, z jakimi boryka się przedmiotowa kategoria osób.
14.	Sytuacja transpłciowych dzieci i transpłciowej młodzieży w szkole	Fundacja na rzecz osób transpłciowych Trans-Fuzja	Pojęcie transpłciowości jest pojęciem bardzo szerokim, obejmuje cały wachlarz różnych nienormatywnych identyfikacji płciowych od transseksualizmu po gender bending. Oczywiście jest zadaniem naukowo znaczącym zbadanie, jak często takie zjawisko występuje wśród dzieci i młodzieży, ale trudno jednoznacznie ocenić jego prawdopodobieństwo czy skalę – wszystko bowiem zależy od tego, jaką definicję transpłciowości przyjmujemy. W polskiej literaturze naukowej nie ma opracowań tego zjawiska. Trudności w zbadaniu tego zjawiska związane są z tym, że po pierwsze należy bezwzględnie rozdzielić badanie dzieci od badania młodzieży, potrzebne są zupełnie różne metodologie. Po drugie – problem definicyjny transpłciowości. Korzyści takie badania byłyby raczej czysto naukowe. Nie jesteśmy w stanie skłonić instytucji edukacyjnych do poważnego uwzględnienia problematyki równości płci, trudno zatem przypuszczać, by udało się wyculić te instytucje na przejawy płciowej nienormatywności. Są one zazwyczaj traktowane jako efekt niedopełnionej socjalizacji do wzorców płci i nie sądzę, aby istniały realne szanse na zmianę tego stanu rzeczy.